

International Journal of Advance Studies and Growth Evaluation

ದುರಂತ ನಾಟಕ ದ ಕುರಿತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಮೂಲತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಅನ್ವಯ

*¹ Mallappa

*¹ Assistant Professor, Government First Grade College Kerur Affiliated to Bagalkot University Jamakhandi, Karnataka, India.

Article Info.

E-ISSN: 2583-6528

Impact Factor (QJIF): 8.4

Peer Reviewed Journal

Available online:

www.alladvancejournal.com

Received: 17/June/2026

Accepted: 21/July/2026

Abstract

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಕಾರವಾದ ದುರಂತ ನಾಟಕವು (Tragedy) ಮಾನವನ ಸಂಕಟ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಮಿತಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಒಂದು ಆಳವಾದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಶೋಧನೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಕ್ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಮತ್ತು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ತನ್ನ 'ಪೊಯೆಟಿಕ್ಸ್' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮಬದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ದುರಂತ ನಾಟಕವು, ಒಬ್ಬ ಉದಾತ್ತ ನಾಯಕನ ಪತನವು ಕೇವಲ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಅಪಘಾತದಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲಿಗೆ ಅದು ವಿಧಿ (Moira), ದೈವಿಕ ಪ್ರತಿಕಾರ (Nemesis) ಮತ್ತು ನಾಯಕನ ಆಂತರಿಕ ತಪ್ಪು ನಿರ್ಧಾರ ಅಥವಾ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದೋಷದ (Hamartia) ತೀವ್ರ ಸಮ್ಮಿಲನದಿಂದ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ದುರಂತ ನಾಟಕವು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು—ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ, ಕಾಲ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳದ ಏಕತೆಗಳನ್ನು—ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಇದು ಒಂದು ನೈಸರ್ಗಿಕ ದಿಕ್ಕೊಚ್ಚಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಮೂಹ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ 'ಕೋರಸ್' (ಸಮೂಹ ಗಾಯಕರು) ಅನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಭಾವಶುದ್ಧಿಯ (Catharsis) ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತದೆ.

*Corresponding Author

Mallappa

Assistant Professor, Government First
Grade College Kerur Affiliated to
Bagalkot University Jamakhandi,
Karnataka, India.

Keywords: ಹ್ಯೂಬ್ರಿಸ್, ಪೆರಿಪೆಟಿಯಾ, ಅನಾಗೋರಿಸಿಸ್, ಪ್ಯಾಥೋಸ್

Introduction

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ 'ದುರಂತ' (Tragedy) ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ದುಃಖದ ಕಥೆಯಲ್ಲ, ಅದು ಮಾನವನ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ವಿಧಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿದೆ.

ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ತನ್ನ 'ಪೊಯೆಟಿಕ್ಸ್' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದುರಂತವನ್ನು ಗಂಭೀರ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯೆಯ 'ಮಿಮೆಸಿಸ್' (ಅನುಕರಣೆ) ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ದುರಂತ ನಾಟಕದ ನಾಯಕನು ಕೇವಲ ಕಟ್ಟುವನಾಗಿರದೆ, 'ಹರ್ಮಾರ್ಷಿಯಾ' (ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಾಗುವ ತಪ್ಪು ಅಥವಾ ಅಂದಾಜು ತಪ್ಪುವಿಕೆ) ಎಂಬ ದೋಷದಿಂದ ಪತನ ತಲುಪುತ್ತಾನೆ.

ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ 'ಪೆರಿಪೆಟಿಯಾ' (ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ) ಮತ್ತು 'ಅನಾಗೋರಿಸಿಸ್' (ಸತ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ) ಕ್ಷಣಗಳು ದುರಂತದ ಕಥಾವಸ್ತುವಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ತಿರುವು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಭಯ ಮತ್ತು ಅನುಕಂಪದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸಿ, 'ಕಥಾರ್ಸಿಸ್' (ಭಾವವಿಶುದ್ಧಿ) ಉಂಟುಮಾಡುವುದೇ ಇದರ ಅಂತಿಮ ಉದ್ದೇಶ.

Materials and Methods

ಅ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ಅಡಿಪಾಯ (ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ರೋಮ್)

ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ - ಪೊಯೆಟಿಕ್ಸ್ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. 335):

ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕ ಕೃತಿಗಳು:

ಈಸ್ಟಿಲಸ್: ಓರೆಸ್ಟಿಯಾ ತ್ರಿಪದಿ (ದೈವಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಕಾನೂನಿನ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷ)

ಸೊಫೋಕ್ಲಿಸ್: ಈಡಿಪಸ್ ರೆಕ್ಸ್, ಆಂಟಿಗೋನೆ (ವಿಧಿ, ಹರ್ಮಾರ್ಷಿಯಾ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಸಂಘರ್ಷ)

ಯೂರಿಪಿಡೀಸ್: ಮಿಡಿಯಾ, ದಿ ಬ್ಯಾಖೈ (ಮಾನಸಿಕ ವಿಘಟನೆ ಮತ್ತು ದೈವಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆ)

ಸೆನೆಕಾ: ಥೈಸೆಸ್, ಫೇಡ್ರಾ (ರೋಮನ್ ದುರಂತ ನಾಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಸೇಡಿನ ಕಥನಗಳು)

ದುರಂತ ನಾಟಕ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ವಿಧಾನಗಳು

ಅ. ಸಂರಚನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ರೂಪನಿಷ್ಠ ವಿಧಾನ (Structural and Formalist Method)

ಗಮನ: ವಸ್ತುವಿನ್ಯಾಸ, ನಾಟಕೀಯ ಸಂಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಐಕ್ಯತೆ.

ಆ. ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ವಿಧಾನ (Philosophical and Existential Lens)

ಗಮನ: ಮಾನವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವಿಧಿ ವಿರುದ್ಧ ಮುಕ್ತ ಇಚ್ಛೆ, ದುಃಖದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಮರ್ತ್ಯತೆ.

ಇ. ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ವಿಧಾನ (Psychoanalytic Method)

ಗಮನ: ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾಮನೆಗಳು, ಅಪರಾಧಪ್ರಜ್ಞೆ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ-ವಿನಾಶಕಾರಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ.

Results and Discussions

ಟ್ರಾಜೆಡಿ' (Tragedy-ದುರಂತ) ಎಂಬ ಪದದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಸ್ ದೇಶದ ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪದ ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮ್ಮಿಲನದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಮೂಲ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಕ್ ಪದವಾದ 'Tragōdia' (τραγῳδία) ಎಂಬುದು ಎರಡು ಭಾಷಿಕ ಪದಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ: ಟ್ರಾಗೋಸ್ (tragos - τραγός): ಎಂದರೆ "ಹೇ-ಗೋಟ್" (ಗಂಡು ಮೇಕೆ ಅಥವಾ ಹೋತ).

ಓಯ್ಡೆ (ōidē - ὀδή): ಎಂದರೆ "ಗೀತೆ", "ಹಾಡು" ಅಥವಾ "ಸ್ತುತಿ" (ಇದು aeidein ಎಂಬ ಹಾಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕ್ರಿಯಾಪದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ).

ಆದ್ದರಿಂದ, 'ಟ್ರಾಜೆಡಿ' ಎಂಬ ಪದದ ಅಕ್ಷರಶಃ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಅರ್ಥ "ಮೇಕೆ-ಗೀತೆ" (Goat-Song) ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮೂಲ (ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ-Etymology)

ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ 'Tragedy' ಎಂಬ ಪದವು ಕಳೆದ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದುಬಂದು ಇಂದಿನ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ:

ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಸ್‌ನ ವಿವಿಧ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ (Phenomena) ಸಮ್ಮಿಲನದಿಂದ ಉಂಟಾಯಿತು.

ದುರಂತ ನಾಟಕದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು

ಗಂಭೀರ ನಾಟಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ಆರಂಭವಾದದ್ದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ 'ಪೊಯೆಟಿಕ್' ನಿಂದ,

೧) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್:- "ವಿಸ್ತಾರವೂ, ಸಮಗ್ರವೂ ಆದ, ಗಂಭೀರ ಕ್ರಿಯೆಯ ಅನುಕರಣೆ".

"ಕರುಣೆ ಮತ್ತು ಭಯದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಆ ಮೂಲಕ, ಆ ಭಾವಗಳ ಕಥಾರ್ಸಿಸ್‌ನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ".

ಲೆಸ್ಲಿಂಗ್ (೧೭೬೯): ಗಂಭೀರ ನಾಟಕ ದಲ್ಲಿನ ದುರಂತ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಂಥ ನೋವು, ದುರಂತ ನಮಗೂ ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ನಮ್ಮ ಕರುಣೆ ಮೊನಚಾಗಿ ಅವರ ನೋವಿಗೆ ನಾವೂ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬುಚರ್: ಗಂಭೀರ ನಾಟಕವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ಮತ್ತು ಭಯದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೂ, ಅವೇ ಘಟನೆಗಳು

ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳೊಡನೆ ಇರುವ ನೋವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಂಫ್ರಿ ಹೌಸ್ (೧೯೫೬): ಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಪಕ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಂದ ಗಂಭೀರ ನಾಟಕವು ಭಾವಗಳನ್ನು ಅಂತಸ್ತು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಸರಿಯಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಕುರಿತು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ, ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ;

ದುರಂತ ನಾಟಕದ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಆ ವಿಭಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಆಕರ್ಷಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು

ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಭಾವೋನ್ಮಾದದ ವಿದ್ಯಮಾನ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಹೇಳುವ 'ಡಿಥೈರಾಂಬ್' ಗೀತೆಗಳ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮೀರಿ, ದುರಂತ ನಾಟಕದ ಮೂಲ ಬೇರುಗಳು ಆದಿಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆರಾಧನೆ ಮತ್ತು ಭೂಗತ (ಚತೋನಿಕ) ಆಚರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿವೆ.

a) **ಡಯೋನಿಸಸ್ ಆರಾಧನಾ ಪಂಥ:** ಡಯೋನಿಸಸ್ ವೈನ್, ಧಾರ್ಮಿಕ ಉನ್ಮಾದ, ಫಲವತ್ತತೆ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಯ ದೇವನಾಗಿದ್ದನು. ಆರಂಭಿಕ ಡಯೋನಿಸಿಯನ್ ಆಚರಣೆಗಳು 'ಎಕ್ಸ್ಟೆಸಿಸ್' (Ekstasis-ಭಾವಪರವಶತೆ/ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮರೆಯುವುದು) ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಕ್ತರು ಮದ್ಯಪಾನ, ಉಗ್ರ ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಗುರುತನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವಿಯನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಆವಾಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮರೆತುಬಿಡುವ ಈ ಮಾನಸಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನವೇ ಮುಂದೆ ನಾಟಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ 'ನಟನೆ'ಯ (Acting) ಆವಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಮುನ್ನುಡಿಯಾಯಿತು.

b) **ಮೇಕೆಯ ರಹಸ್ಯ (The Goat Mystery):** ದುರಂತ ನಾಟಕದ ಮೂಲ ಗ್ರೀಕ್ ಪದವಾದ 'tragōdia' (ಮೇಕೆ ಗೀತೆ) ಎಂಬುದು ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೇಕೆಯನ್ನು ಬಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜೇತರಾದ ಗಾಯಕರಿಗೆ ಮೇಕೆಯನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಇಲ್ಲವೇ ಪ್ರದರ್ಶನಕಾರರು ಮೇಕೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

1. ವೀರ ಆರಾಧನೆ ಮತ್ತು ಶೋಕಾಚರಣೆಯ ವಿದ್ಯಮಾನ (The Hero Cult & Mourning Phenomena)

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ವಿಲಿಯಂ ರಿಡ್ಜ್‌ವೇ ನೇತೃತ್ವದ ಪ್ರಮುಖ ಪರ್ಯಾಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ, ದುರಂತ ನಾಟಕವು ಡಯೋನಿಸಸ್ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ, ಅದು ಮೃತರಾದ ವೀರರ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ (Veneration of dead heroes) ಉಗಮಿಸಿತು.

a) **ಸಮಾಧಿ ಆಚರಣೆಗಳು:** ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಕರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವೀರರು, ರಾಜರು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ನಾಯಕರ ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕೋರಲು ಅವರ ಸಮಾಧಿಗಳ ಬಳಿ ವಿಸ್ತೃತ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

b) **ಧಾರ್ಮಿಕ ಶೋಕಾಚರಣೆ:** ಈ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಧಾತ್ಮಕ ಸಾಮೂಹಿಕ ಗಾಯನ, ರೋದನ ಮತ್ತು ಆ ವೀರರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಯುದ್ಧಗಳ ಅಥವಾ ಅವರ ದುರಂತ ಸಾವಿನ ಮರು-ಅಭಿನಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

c) **ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆ:** ಕ್ರಿ.ಪೂ. 6ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಿಸಿಯಾನ್ ರಾಜನಾದ ಕ್ಲೈಸ್ತನೀಸ್ ಈ ಶೋಕಾಚರಣೆಯ ಮೇಳಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ವೀರನಾದ ಅದ್ರಾಸ್ತಸ್ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ, ಡಯೋನಿಸಸ್ ದೇವನ ಆರಾಧನೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದಾಗ, ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶೋಕಗೀತೆಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಂಗಕಲೆಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡವು.

2. ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿದ್ಯಮಾನ (The Judicial & Democratic Phenomenon)

ಗ್ರೀಕ್ ದುರಂತ ನಾಟಕವು ಅದರ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದು ಅಥೆನ್ಸ್‌ನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಔಪಚಾರಿಕ ಕಾನೂನು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ (dikasteria) ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆಗಿದೆ.

a) **ಕಾನೂನು ಸಂಘರ್ಷದ ಚರ್ಚೆ (Agōn):** ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗ್ರೀಕ್ ದುರಂತ ನಾಟಕದಲ್ಲೂ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳ ನಡುವೆ ತೀವ್ರವಾದ ವಾಗ್ವಾದ ಅಥವಾ 'ಅಗೋನ್' (Agōn) ಇರುತ್ತಿತ್ತು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಕ್ರಿಯಾನ್ ಮತ್ತು ಆಂಟಿಗೋನೆ ನಡುವಿನ ಸಂಭಾಷಣೆ). ಈ ರಚನೆಯು ನೇರವಾಗಿ ಅಥೆನ್ಸ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ತೀರ್ಪುಗಾರರ ಮುಂದೆ ಅತ್ಯಂತ ತಾರ್ಕಿಕ ಮತ್ತು ವಾಗ್ವಾಟುತ್ವದ ವಾದಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

b) **ನಾಗರಿಕ ಆದರ್ಶಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆ:** ದುರಂತ ನಾಟಕಗಳು ಒಂದು ಸುರಕ್ಷಿತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದವು. ಪುರಾಣಗಳ ತೀವ್ರ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ದೇಶದ ಕಡೆಗಿನ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಕಡೆಗಿನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಹೋರಾಟ) ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು, ನಾಯಕರನ್ನು ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ನೈಜ ರಾಜಕೀಯ ದಂಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗದಂತೆ ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ರಂಗಭೂಮಿ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮೂಲ: ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನ ಪ್ರಕಾರ, ದುರಂತ ನಾಟಕ ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಾವ್ಯದ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಮಾನವನ ಎರಡು ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ:

ಅನುಕರಣೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ (Mimesis): ಮಾನವನು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಅನುಕರಣಶೀಲ ಪ್ರಾಣಿ. ಆತ ತನ್ನ ಆರಂಭಿಕ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಅನುಕರಣೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವದ ಪ್ರತಿರೋಪಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಲಯ ಮತ್ತು ಸಾಮರಸ್ಯದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ (Rhythm and Harmony): ಮಾನವನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಛಂದಸ್ಸು, ರಾಗ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿಯ ಸುಂದರ ಸಂಯೋಜನೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಡಿಥೈರಾಂಬ್ (Dithyramb): ಆಚರಣೆಯಿಂದ ವಿಕಾಸ: ದುರಂತ ನಾಟಕದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: "ದುರಂತ ನಾಟಕವು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ "ಡಿಥೈರಾಂಬ್" ಮೇಳದ ನಾಯಕರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.

'ಡಿಥೈರಾಂಬ್' ಎಂಬುದು ಗ್ರೀಕ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮದ್ಯದ ದೇವತೆ ಮತ್ತು ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ದೇವನಾದ ಡಯೋನಿಸಸ್ (Dionysus) ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ 50 ಪುರುಷರ ಗಾಯಕ ಮೇಳವು ಹಾಡಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಒರಟಾದ, ಭಾವೋನ್ಮಾದದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗೀತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ, ಈ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಯಾವುದೇ ಕಥಾರಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ, ತತ್ಕ್ಷಣದ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜಾನಪದ ಆಚರಣೆಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ದುರಂತ ನಾಟಕದ "ಆರು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗಗಳು:- ಇವುಗಳನ್ನು ದುರಂತ ನಾಟಕದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಶ್ರೇಣಿಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಥಾವಸ್ತು (Mythos/Plot): ಘಟನೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಜೋಡಣೆ. ಇದು "ದುರಂತ ನಾಟಕದ ಆತ್ಮ". ಇದು ಆರಂಭ, ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು ಹಾಗೂ ಘಟನೆಗಳು ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. (The "soul of a tragedy." It must have a beginning, middle, and end, linked by necessity and probability.) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನು ತನ್ನ 'ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ'ಯಲ್ಲಿ (Poetics) ಸರಳ ಕಥಾವಸ್ತು (Simple Plot - Haplos Mythos) ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣ ಕಥಾವಸ್ತು (Complex Plot - Peplegmenos Mythos) ಇವೆರಡರ ನಡುವಿನ ಪ್ರಮುಖ ರಚನಾತ್ಮಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶ ೧: 'ಪರಿಪೆಟಿಯಾ' (Peripeteia-ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಹಠಾತ್ ಪಲ್ಲಟ) (Reversal of Fortune)

ಇದು ಕಥೆಯ ಹಠಾತ್ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಗ್ಯಭರಿತ ತಿರುವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವೊಂದು ಒಂದು ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವು ಅದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ (ನೇರ ಉಲ್ಲಾಸ) ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆ: ಸಫೋಕ್ಲಿಸನ 'ಈಡಿಪಸ್ ರೆಕ್ಸ್' (Oedipus Rex) ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಕೊರಿಂತ್ ನಗರದ ದೂತನು ಈಡಿಪಸ್‌ನ ಸಾಕುತಂದೆ ತೀರಿಕೊಂಡ ಸುದ್ದಿ ತರುತ್ತಾನೆ. ಈಡಿಪಸ್ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯ ಭಯದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು ದೂತನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಆತ ನೀಡುವ ಮಾಹಿತಿಯೇ ಮುಂದೆ ಈಡಿಪಸ್‌ನ ನೈಜ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಿ, ಆತನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸರ್ವನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶ ೨: 'ಅನಾಗ್ನೊರಿಸಿಸ್' (Anagnorisis-ಸತ್ಯದ ಅರಿವು/ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ) Recognition/Discovery)

ಇದು ಅಜ್ಞಾನದ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ದಿಢೀರನೆ ಜ್ಞಾನದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪುವ ಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವು ತನ್ನ ಗುರುತು, ಸಂಬಂಧಗಳು ಅಥವಾ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಗಳ ಹಿಂದಿನ ಅಡಗಿದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆ: ತಾನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂದ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬೇರಾರೂ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನ ಹೆತ್ತ ತಂದೆ; ಮತ್ತು ತಾನು ಮದುವೆಯಾದ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನದೇ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ಎಂಬ ಭೀಕರ ಸತ್ಯ ಈಡಿಪಸ್‌ಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

1. **ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ (Ethos/Character):** ಪಾತ್ರಗಳ ನೈತಿಕ ಗುಣ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವ. ನಾಯಕನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಆಕಸ್ಮಿಕ ತಪ್ಪು ನಿರ್ಧಾರ ಅಥವಾ ದೋಷದಿಂದಾಗಿ (Hamartia) ಪತನ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. (The hero must be highly renowned and prosperous, but fall due to a hamartia (a tragic error or misjudgment).)

2. **ವೈಚಾರಿಕತೆ (Dianoia/Thought):** ನಾಟಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು. ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ತಾರ್ಕಿಕವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿ. (The power of saying what is appropriate and relevant to the situation.)

3. **ಭಾಷಾ ಶೈಲಿ (Lexis/Diction):** ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ರೂಪಕಗಳ ಔಚಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ. (The stylistic choice of metaphors and clarity of language.)

4. **ಸಂಗೀತ (Melopoia/Melody):** ಗಾಯಕ ಮೇಳದ ಗೀತೆಗಳ ರಾಗ ಸಂಯೋಜನೆ. ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟಾರೆ

ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಅಂಶ. (The chief among the embellishments, integral to the texture of the play.)

5. **ರಂಗದೃಶ್ಯ (Opsis/Spectacle) ವೇಷಭೂಷಣ:** ಮುಖವಾಡ ಮತ್ತು ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆಯ ದೃಶ್ಯ ಪ್ರಭಾವ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಕಲಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯವುಳ್ಳ ಅಂಶ. ನಾಟಕದ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಭಾವವು ಬರಿ ದೃಶ್ಯ ವೈಭವದಿಂದ ಬರಬಾರದು, ಬದಲಿಗೆ *ಕಥೆಯ ರಚನೆಯಿಂದಲೇ* ಮೂಡಿಬರಬೇಕು.

ದುರಂತ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ವಿಭಿನ್ನ ತಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳು

೧. ದುರಂತ ನಾಯಕನ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ನಡೆ ಕಥೆಯು ಚಲಿಸಲು ಆರಂಭಿಸುವ ಮುನ್ನವೇ, ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ (Protagonist) ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉನ್ನತಿ ಮತ್ತು ಆತನನ್ನು ಪತನಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುವ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ದೋಷ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

a) ಹುಬ್ರಿಸ್ (Hubris - ಅತಿಯಾದ ಅಹಂಕಾರ);

ಅಕ್ಷರಶಃ ಅರ್ಥ: ಮಿತಿಮೀರಿದ ಗರ್ವ, ದರ್ಪ ಅಥವಾ ಅಹಂಕಾರ.

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ: ಇದು ಪಾತ್ರದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರ್ತ್ಯ (ಸಾವುಳ್ಳವನು) ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು, ತಾನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ, ನಿಸರ್ಗದ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ದೇಶದ ಕಾನೂನಿಗೆ ಸಮಾನ ಅಥವಾ ಅವರಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅತಿಯಾದ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವೇ ದುರಂತ ನಾಯಕನ ಕಣ್ಮನ ಮುಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಮಾರ್ಟಿಯಾ (Hamartia): ಗಂಭೀರ ತಪ್ಪು ನಿರ್ಧಾರ. (To miss the mark" (originating from archery).

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ: ಇದನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ 'ದುರಂತದ ದೋಷ' (Tragic flaw - ಅಂದರೆ ದುರಾಶೆ, ಅಸೂಯೆಯಂತಹ ಜನ್ಮಜಾತ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣ) ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, *ಹಮಾರ್ಟಿಯಾ* ಎಂದರೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ *'ಒಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ತಪ್ಪು ನಿರ್ಧಾರ'

b) ಪರಿಪೆಟಿಯಾ (Peripeteia - περιπέτεια) ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಹಠಾತ್ ಪಲ್ಲಟ* A sudden turning-about; Reversal.

ಅಕ್ಷರಶಃ ಅರ್ಥ: ಹಠಾತ್ ತಿರುವು ಅಥವಾ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪಲ್ಲಟ.

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ: ಸಂಕೀರ್ಣ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಒಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯಭರಿತ ತಿರುವು. ಇಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವೊಂದು ಒಂದು ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವು ಅದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದು ನಾಟಕದ ಗತಿಯನ್ನು ಸುಖದಿಂದ ದುಃಖದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುವ ಕ್ಷಣ.

c) ಅನಾಗ್ನೋರಿಸಿಸ್ (Anagnorisis): ಸತ್ಯದ ಅರಿವು

ಅಕ್ಷರಶಃ ಅರ್ಥ: ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ಅಥವಾ ಸತ್ಯದ ದರ್ಶನ. (Recognition or Discovery.)

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ: ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಭಯಾನಕ ಜ್ಞಾನದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪುವ ಕ್ಷಣ. ತನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ತನ್ನ ನೈಜ ಗುರುತು ಮತ್ತು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ತನಗಿರುವ ನಿಜವಾದ ಸಂಬಂಧದ ಹಿಂದಿನ ಭೀಕರ ಸತ್ಯವನ್ನು ದುರಂತ ನಾಯಕನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸುದಿನವಿದು. ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನ ಪ್ರಕಾರ, 'ಅನಾಗ್ನೋರಿಸಿಸ್' ಮತ್ತು 'ಪರಿಪೆಟಿಯಾ' ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಆ ಕಥಾವಸ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

d) ನೆಮಿಸಿಸ್ (Nemesis): ಅನಿವಾರ್ಯ ದೈವದಂಡನೆ. (Retribution or Righteous Indignation.)

ಅಕ್ಷರಶಃ ಅರ್ಥ: ಪ್ರತಿಕಾರ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ಶಿಕ್ಷೆ.

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ: ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದ ದೈವಿಕ

ದಂಡನೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಮ. ಒಬ್ಬ ನಾಯಕನು 'ಹುಬ್ರಿಸ್' (ಅಹಂಕಾರ) ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ 'ಹಮಾರ್ಟಿಯಾ' (ತಪ್ಪು) ಮಾಡಿದಾಗ, ಜಗತ್ತಿನ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಮರುಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಆತನನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕುವ ದೈವಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಶಕ್ತಿಯೇ ಈ ನೆಮಿಸಿಸ್. ಇದು ನಾಯಕನು ತನ್ನ ಕರ್ಮಫಲದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

e) ಕ್ಯಾಥಾರಿಸಿಸ್ (Catharsis-κάθαρσις): ಭಾವವಿರೇಚನ/ಭಾವಶುದ್ಧಿ

ಅಕ್ಷರಶಃ ಅರ್ಥ: ಅರ್ಥ: ಶುದ್ಧೀಕರಣ, ತೊಳೆಯುವುದು ಅಥವಾ ವಿರೇಚನ.

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ: ಇದು ದುರಂತ ನಾಟಕದ ಪರಮ ಔಚಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಉದಾತ್ತ ನಾಯಕನು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಪತನ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಕರುಣೆ (Eleos) ಮತ್ತು ಭಯ (Phobos) ಎಂಬ ಎರಡು ತೀವ್ರ ಭಾವನೆಗಳು ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ವಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಆ ತೀವ್ರ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಹದಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಮನಸ್ಸು ಹಗುರಾಗಿ, ನಮ್ಮದಿಯ ಭಾವಶುದ್ಧಿಯನ್ನು (Catharsis) ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ಯಾಥಾರಿಸಿಸ್ (ಭಾವಶುದ್ಧಿ) ಅನ್ನು ತಲುಪಬೇಕಾದರೆ, ಅದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕರುಣೆ (Eleos-ಇಲಿಯೋಸ್) ಮತ್ತು ಭಯ (*Phobos-ಫೋಬೋಸ್*) ಎಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಬಲ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಸಾಧ್ಯ.

1. **ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಿರೇಚನ (Purgation):** ಕರುಣೆಯ ಎಳೆತ ಮತ್ತು ಭಯದ ತಳ್ಳಾಟದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಮಾನಸಿಕ ಒತ್ತಡವು ಕ್ಲೈಮಾಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಸ್ಫೋಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಾಯಕನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪತನಗೊಂಡಾಗ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಸುಪ್ತ ಆತಂಕಗಳು ಕಣ್ಮೀರಿನ ಮೂಲಕ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹೊರಹೋಗುತ್ತವೆ.

2. **ನೈತಿಕ ಶುದ್ಧೀಕರಣ (Purification): (ಶುದ್ಧೀಕರಣ)** ಕ್ಯಾಥಾರಿಸಿಸ್ ಕುರಿತ ಇನ್ನೊಂದು ವಾದ ಜಿ. ಎಲ್ಯನದು.

ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಯಗಳು ತೀರಾ ಸಣ್ಣದಾಗಿರುತ್ತವೆ (ಹಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಭಯ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಪಮಾನದ ಭಯ) ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಕರುಣೆಯೂ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದುರಂತ ನಾಟಕವು ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬೃಹಾಂಡದ ವಿಶಾಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜನಿಗಾಗಿ ಮಿಡಿಯುವಾಗ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಜೀವನದ ಮಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಮ ಭಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಾಗ, ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಪರ ದೈನಂದಿನ ಭಾವನೆಗಳು ನೈತಿಕವಾಗಿ ಶುದ್ಧಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

3. **ಬೌದ್ಧಿಕ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ (Clarification):** ನಾಟಕ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಈ ಕರುಣೆ ಮತ್ತು ಭಯದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನದ ಅರಿವು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಈ ಜಗತ್ತು ಕೇವಲ ಕ್ರೂರ ಅಥವಾ ಆಕರ್ಷಕವಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಇದು ಒಂದು ಕಠಿಣವಾದ ನೈತಿಕ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ನಾಯಕನಿಗಾಗಿ ಅಳುತ್ತೇವೆ (*ಕರುಣೆ*), ಬೃಹಾಂಡದ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ತಲೆಬಾಗುತ್ತೇವೆ (*ಭಯ*), ಮತ್ತು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಶಾಂತ ಹಾಗೂ ಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ರಂಗಮಂದಿರದಿಂದ ಹೊರನಡೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನ 'ಕ್ಯಾಥಾರ್ಸಿಸ್' (ಭಾವವಿರೇಚನ)
ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಒಂದು ವೈದ್ಯಕೀಯ ರೂಪಕವಾಗಿ (Medical Metaphor) ವಿಸ್ತರಿಸಿದಾಗ, ಇದು ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಭೌತಿಕ ದೇಹದಂತೆಯೇ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಿಷಕಾರಿ ಅಂಶಗಳು ಶೇಖರವಾಗುವಂತೆ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅಸಮತೋಲನ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

1. **ಅಲೋಪತಿಕ್ ಪರಿಣಾಮ (The Allopathic Effect)**
ವೈದ್ಯಕೀಯ ತತ್ವ: ಅಲೋಪತಿಯು 'ವಿರುದ್ಧಗಳ' ತತ್ವದ (Opposites) ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
2. **ಆಯುರ್ವೇದಿಕ್ ಪರಿಣಾಮ (The Ayurvedic Effect)**
ವೈದ್ಯಕೀಯ ತತ್ವ: ಆಯುರ್ವೇದವು ಸಮತೋಲನ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ ಶುದ್ಧೀಕರಣದ (ಪಂಚಕರ್ಮ) ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳು (ದೋಷಗಳು) ವಿಷಕಾರಿಯಾಗಿ (ಆಮ) ಶೇಖರಗೊಂಡಾಗ ರೋಗ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಇದರ ನಂಬಿಕೆ.
3. **ಹೋಮಿಯೋಪತಿಕ್ ಪರಿಣಾಮ (The Homeopathic Effect)**
ವೈದ್ಯಕೀಯ ತತ್ವ: ಹೋಮಿಯೋಪತಿಯು "ಒಂದೇ ತರನಾದದ್ದು ಒಂದೇ ತರನಾದದ್ದನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುತ್ತದೆ" (Like cures like) ಎಂಬ ಮೂಲಭೂತ ನಿಯಮದ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ದುರಂತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ (Tragedy) ಬಳಸಲಾಗುವ ಮೂರು ಅನ್ವಯಗಳು ಅಥವಾ ಏಕತೆಗಳನ್ನು (Three Unities)

ಗ್ರೀಕ್ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ತನ್ನ 'ಪೊಯೆಟಿಕ್ಸ್' (Poetics) ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ನಂತರದ ನವ-ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ (Neo-Classical) ಯುಗದ ವಿಮರ್ಶಕರು ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಮೂರು ಏಕತೆಗಳ ವಿವರಣೆ ಇಲ್ಲಿದೆ:

1. **ಕಾರ್ಯದ ಏಕತೆ (Unity of Action): ನಿಯಮ:** ನಾಟಕವು ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು (Main Plot) ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಆರಂಭ, ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯ ಇರಬೇಕು.
ವಿವರಣೆ: ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಉಪ-ಕಥೆಗಳು (Subplots) ಅಥವಾ ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಇರಬಾರದು. ನಾಟಕದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೃಶ್ಯವೂ ನಾಯಕನ ಅಂತಿಮ ಪತನಕ್ಕೆ (Downfall) ನೇರವಾಗಿ ಕಾರಣವಾಗುವಂತೆ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು.
2. **ಕಾಲದ ಏಕತೆ (Unity of Time): ಗ್ರೀಕ್ ದುರಂತ ನಾಟಕಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ "ಸೂರ್ಯನ ಒಂದು ಸುತ್ತಿನ ಅವಧಿ"ಯೊಳಗೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಸಹಜವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ನಂತರದ ವಿಮರ್ಶಕರು ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ನಿಯಮವಾಗಿಸಿದರು.**
3. **ಸ್ಥಳದ ಏಕತೆ (Unity of Place): ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ರೂಪ ನೀಡಲು ನಂತರದ ಇಟಾಲಿಯನ್ ಮತ್ತು ಫ್ರೆಂಚ್ ವಿಮರ್ಶಕರು ಇದನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರು.**
ನಿಯಮ: ನಾಟಕದ ಇಡೀ ಕಥೆಯು ಒಂದೇ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಅರಮನೆಯ ಅಂಗಳ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚೌಕ ಅಥವಾ ಒಂದು ಮನೆ) ನಡೆಯಬೇಕು.

4. **ನಾಲ್ಕನೇ ಏಕತೆ"ಯನ್ನು (Fourth Unity) ವಿಮರ್ಶಕರು ಈ ನಾಲ್ಕನೇ ಏಕತೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ:**

1. **ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ:** ಧ್ವನಿಯ ಅಥವಾ ಭಾವದ ಏಕತೆ (Unity of Tone or Mood)
ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ನವ-ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ (Neo-Classical) ಯುಗದ ಫ್ರೆಂಚ್ ದುರಂತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
2. **ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ:** ಪಾತ್ರದ ಏಕತೆ (Unity of Character): ರಚನಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಒಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ದುರಂತ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖ ನಾಯಕನ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗಮನವಿರಬೇಕು.
3. **ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ:** ರಸ ಏಕತೆ (Unity of Sentiment/Rasa Ekata)
ಭಾರತೀಯ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಈ ನಾಲ್ಕನೇ ಏಕತೆಯನ್ನು "ರಸ ಏಕತೆ" ಅಥವಾ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಾಯೀ ಭಾವದ ನಿಯಂತ್ರಣ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.

ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ಗ್ರೀಕ್ ದುರಂತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ (Tragedy)

'ಕೋರಸ್' (Chorus - ಸಮೂಹ ಗಾಯಕರು ಅಥವಾ ಗಣ)

ಇದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಮನರಂಜನಾ ಅಂಗವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಬದಲಿಗೆ ಅದು ಇಡೀ ನಾಟಕದ ರಚನಾತ್ಮಕ ಜೀವಾಳ, ಬುನಾದಿ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರಸ್ತಂಭವಾಗಿತ್ತು.

ಡೈಯೋನಿಸಸ್ (Dionysus) ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಿಂದ (Dithyrambs) ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಈ ಕೋರಸ್ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೧೨ ರಿಂದ ೧೫ ಜನ ಮುಖವಾಡ ಧರಿಸಿದ ಕಲಾವಿದರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ವರ್ತುಲಾಕಾರದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ (Orchestra) ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಾ, ನರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವಾಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ದುರಂತ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೋರಸ್ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಹುಮುಖ ಪಾತ್ರದ ವಿವರಣೆ ಇಲ್ಲಿದೆ:

1. **ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳು (Structural Functions):**
ಆ ಕಾಲದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಸಮಯದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೋರಸ್ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು:
 - a) **ಸಜೀವ ಪರದೆ (ದೃಶ್ಯ ವಿಭಜಕ):** ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಕ್ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಪರದೆಗಳಾಗಲಿ ಅಥವಾ ದೀಪದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೋರಸ್ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸುದೀರ್ಘ ಗೀತೆಗಳನ್ನು 'ಓಡ್ಸ್' (Odes) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವು ಎರಡು ದೃಶ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಒಂದು ದೃಶ್ಯ ಮುಗಿದು ಮತ್ತೊಂದು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.
 - b) **ಸಮಯದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ (Temporal Buffer):** ನಟರು ರಂಗಸ್ಥಳದಿಂದ ಹೊರಗಿರುವಾಗ ಕೋರಸ್ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಹಾಡುವುದರಿಂದ, ನಾಟಕದ ಆಂತರಿಕ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಯವು ಉರುಳಲು ನೆರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಕಾಲದ ಏಕತೆಗೆ (Unity of Time) ಪೂರಕವಾಗಿತ್ತು.
2. **ನಾಟಕೀಯ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಪಾತ್ರಗಳು:** ರಚನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಾಚೆಗೆ, ಕೋರಸ್ ನಾಟಕದ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು:

- a) **ಆದರ್ಶ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ (Ideal Spectator):** ಕೋರಸ್ ರಂಗದ ಮೇಲಿನ ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ನಡುವೆ ಒಂದು ಸೇತುವೆಯಾಗಿತ್ತು.
- b) **ಸಮುದಾಯದ ಧ್ವನಿ:** ಕೋರಸ್ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವ ನಾಯಕನಿಗೆ ವಿಧಿಯ ಕ್ರೂರ ಆಟ (Fate/Moira) ಅಥವಾ ದೈವಿಕ ಪ್ರತಿಕಾರ (Nemesis) ಕಾಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ದುರಂತ ನಾಯಕ (Tragic Hero)

ಒಬ್ಬ ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ದುರಂತ ನಾಯಕನ ಇಡೀ ರಚನಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪ ಇಲ್ಲಿದೆ:

1. ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳು

A. ಉನ್ನತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಅಥವಾ ಉದಾತ್ತ ಜನ್ಮ (High Stature / Noble Birth)

ನಿಯಮ: ನಾಯಕನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನ, ಸಂಪತ್ತು ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು—ಒಬ್ಬ ರಾಜ, ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಅಥವಾ ಉದಾತ್ತ ನಾಯಕ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಈಡಿಪಸ್, ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್ ಅಥವಾ ಕಿಂಗ್ ಲಿಯರ್).

ಕಾರ್ಯ: ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದಾನೋ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಆಗುವ ಆಘಾತ ಅಷ್ಟೇ ತೀವ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜನೊಬ್ಬ ಪತನಗೊಂಡಾಗ, ಅವನೊಂದಿಗೆ ಇಡೀ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇ ವಿನಾಶದತ್ತ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ತಪ್ಪು ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ದುರಂತವಾಗಿ ಬದಲಾಗಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ.

B. ಮಧ್ಯಮ ಗುಣದ ಪಾತ್ರ (Neither Saint nor Villain)

ನಿಯಮ: ನಾಯಕನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ಮಹಾತ್ಮನೂ ಆಗಿರಬಾರದು, ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕ್ರೂರಿಯಾದ ಖಳನಾಯಕನೂ ಆಗಿರಬಾರದು.

ದುರಂತ ನಾಟಕದ ದೇವತೆಗಳು

ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ದುರಂತ ನಾಟಕಗಳ ಆಂತರಿಕ ಚಲನಶೀಲತೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ವಿಭಿನ್ನ ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ವಿವರಣೆ ಇಲ್ಲಿದೆ:

1. ಡಯೋನಿಸಸ್ (Dionysus): ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಉನ್ಮಾದದ ದೇವತೆ

ಪಾತ್ರ: ಈತ ರಂಗಭೂಮಿ, ಮೈನ್ (ಮದ್ಯ), ಧಾರ್ಮಿಕ ಉನ್ಮಾದ ಮತ್ತು ಭಾವಪರವಶತೆಯ ಅಧಿಪತಿ ದೇವತೆ.

ದುರಂತದ ನಂಟು: ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ಗ್ರೀಕ್ ದುರಂತ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅಥೆನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ 'ಗ್ರೇಟ್ ಡಯೋನಿಸಿಯಾ' ಎಂಬ ಬೃಹತ್ ಧಾರ್ಮಿಕ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಈತನ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಡಯೋನಿಸಸ್ ಮನುಷ್ಯನ ಗಡಿಗಳ ಬ್ರೇಕಿಂಗ್, ಆದಿಮ ಮತ್ತು ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮಾನವ ಭಾವನೆಗಳ ಬಿಡುಗಡೆ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಗದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಭಾಗಲಬ್ಧ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ (ಇದಕ್ಕೆ ಯೂರಿಪಿಡೀಸ್‌ನ ದಿ ಬ್ಯಾಕೆ ನಾಟಕವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉದಾಹರಣೆ).

2. ಮೋಯಿರ (Moira-ದಿ ಫೇಟಸ್): ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ನಿಯಮ ಗ್ರೀಕ್ ದುರಂತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೂಸ್ (Zeus) ನಂತಹ ಒಲಿಂಪಿಯನ್ ದೇವತೆಗಳು ಸಹ ಅಂತಿಮವಾಗಿ 'ಮೋಯಿರ' (ವಿಧಿಯ ದೇವತೆಗಳು) ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಪಾತ್ರ: ಇವರನ್ನು ಮೂವರು ಸಹೋದರಿ ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ—ಕ್ಲೋತೋ (ಜೀವನದ ದಾರವನ್ನು ನೇಯುವವಳು), ಲ್ಯಾಚೆಸಿಸ್ (ಅದರ ಉದ್ದವನ್ನು ಅಳೆಯುವವಳು) ಮತ್ತು ಅಟ್ರೋಪೋಸ್ (ದಾರವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವವಳು). ಇವರು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಜನನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾದ ಬದಲಾಯಿಸಲಾಗದ ವಿಧಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

3. ನೆಮೆಸಿಸ್ (Nemesis): ದೈವಿಕ ಪ್ರತಿಕಾರದ ದೇವತೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ದುರಂತ ನಾಯಕನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದೋಷವು (Hamartia) ಅತಿಯಾದ ಅಹಂಕಾರದ (Hubris) ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಆಗ 'ನೆಮೆಸಿಸ್' ದೇವತೆಯ ಪ್ರತಿಕಾರವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತದೆ.

4. ಏಟೆ (Ate): ಮಾನಸಿಕ ಕುರುಡುತನ ಮತ್ತು ವಿನಾಶದ ದೇವತೆ

ನಾಯಕನ ಭೌತಿಕ ವಿನಾಶವು ಸಂಭವಿಸುವ ಮುನ್ನ, ಅವನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ಕೆಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು 'ಏಟೆ' ದೇವತೆಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ.

ಪಾತ್ರ: ಈಕೆ ಭ್ರಮೆ, ಮೋಹ, ಕುರುಡು ಮೂರ್ಖತನ ಮತ್ತು ಅವಿವೇಕದ ನಿರ್ಧಾರಗಳ ದೇವತೆ.

5. ದಿ ಎರಿನ್ಯೆಸ್ (The Erinyes-ದಿ ಫ್ಯೂರಿಸ್): ಸೇಡಿನ ದೇವತೆಗಳು ವಿಧಿಯ ದೇವತೆಗಳು ಒಟ್ಟಾರೆ ವಿಧಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ, 'ಎರಿನ್ಯೆಸ್' ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನೈತಿಕ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಪಾತಾಳದ ದೇವತೆಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

'ಡ್ಯೂಸ್ ಎಕ್ಸ್ ಮೆಕಿನಾ' (Deus Ex Machina) ಸಿದ್ಧಾಂತ:

ಯೂರಿಪಿಡೀಸ್‌ನ ನಂತರದ ದುರಂತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾನವ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಎಷ್ಟು ಜಟಿಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದವೆಂದರೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯರ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಬಗೆಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಯ (ಅಪೊಲೊ ಅಥವಾ ಅಥೀನಾ) ಪಾತ್ರಧಾರಿಯನ್ನು ಮೆಕ್ಯಾನಿಕಲ್ ಕ್ರೇನ್ (Mechane) ಮೂಲಕ ಆಕಾಶದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದೈವಿಕ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವು ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಥಟ್ಟನೆ ಬಗೆಹರಿಸಿ, ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಮರುಸ್ಥಾಪಿಸಿ ನಾಟಕವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ದುರಂತ-ಸುಖಾಂತ ನಾಟಕ (Tragicomedy)

ದುರಂತ-ಸುಖಾಂತ ನಾಟಕ (Tragicomedy) ಎಂಬುದು ಒಂದು ಜಟಿಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ದುರಂತ ನಾಟಕದ (Tragedy) ತೀವ್ರವಾದ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ತೂಕ ಹಾಗೂ ಸುಖಾಂತ ನಾಟಕದ (Comedy) ಹಗುರವಾದ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹಭರಿತ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮ್ಮಿಲನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ದುಃಖ ಮತ್ತು ನಗೆಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಬದಲು, ಈ ಪ್ರಕಾರವು ನೈಜ ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಮತ್ತು ಗಂಭೀರ ಸಂಗತಿಗಳು ಸದಾ ಜೊತೆಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಸಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಳ

ವಿಷವೃಕ್ಷ, ಅಧ್ಯಾಯ ೨೯) ಇದರಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕಗಳ ಕೋರಸ್ಸಿನಂತೆ ವಿಷವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ಅದರ ಫಲಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಉಪನ್ಯಾಸ ಕೊಡುವನು

೧ ಬೆರಳಿಗೆ ಕೊರಳು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೇಳದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ಏಕಲವ್ಯನ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ರಿಂದ

ನಿರ್ವಹಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಆ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರ ಗೌರವವೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ನಾಟಕ ವಸ್ತುವಿನ ಸಹಜ ವಿಸ್ತರಣೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ." "ಗ್ರಾಮಾಯಣ" ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ 'ಮೇಳದಂತಿದೆ.

Conclusion

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ 'ದುರಂತ' (Tragedy) ಎಂಬುದು ಮಾನವನ ದುಃಖ, ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವದ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೌಢ ಸೌಂದರ್ಯಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಾಗಿದೆ.

ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಪರಂಪರೆಯು ದುರಂತವನ್ನು ಕೇವಲ ಕಥೆಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡದೆ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಭಯ ಮತ್ತು ಅನುಕಂಪದ ಮೂಲಕ 'ಕಥಾರ್ಸಿಸ್' ಅಥವಾ ಭಾವವಿಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾಧ್ಯಮವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ.

ಹರ್ಮಾಷಿಯಾ, ಪೆರಿಪೆಟಿಯಾ ಮತ್ತು ಅನಾಗೋರಿಸಿಸ್ ಎಂಬ ಪ್ರಮುಖ ನಿಯಮಗಳು ದುರಂತ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಯುಗಗಳು ಬದಲಾದಂತೆ, ದುರಂತದ ಸ್ವರೂಪವು ದೈವಿಕ ವಿಧಿಯ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಮಾನವನ ಆಂತರಿಕ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳತ್ತ ವಿಕಸನಗೊಂಡಿತು.

References

1. Poetics" by Aristotle
2. "The Birth of Tragedy" by Friedrich Nietzsche
3. "Greek Tragedy in Action" by Oliver Taplin
4. The Death of Tragedy" by George Steiner
5. "Tragedy: Serious Drama in Relation to Aristotle's Poetics" by F.L. Lucas
6. "Tragedy" (The New Critical Idiom Series) by Adrian Poole
7. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪರಿಭಾಷೆ- ಡಾಕ್ಟರ್ ಓ ಎಲ್ ನಾಗಭೂಷಣ್ ಸ್ವಾಮಿ.
8. ತೌಲನಿಕ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ:- ಡಾ. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ
9. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ- ಡಾ. ವಿ.ಎಂ. ಇನಾಮೂರ್
10. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ದೃಷ್ಟಿ-ಡಾಕ್ಟರ್ ಎಸ್ ಎಂ ಹಿರೇಮಠ್.
11. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾದಗಳು- ಸಿ ಆರ್ ಯರವಿನ ತೆಲಿ ಮಠ.